

KIRJALLINEN KYSYMYS 667/2012 vp

Magnitskin kuolemaan sekaantuneiden virkamiesten viisumikielto ja varojen jäädyttäminen

Eduskunnan puhemiehelle

Venäläisen asianajaja Sergei Magnitskin kuolema tutkintavankeudessa Moskovassa marraskuussa 2009 on yksi eniten kansainvälistä huomiota saanut ihmisoikeusrikkomus Venäjällä. Magnitski oli ennen kuolemaansa paljastanut 230 miljoonan dollarin veropetoksen ja todistanut asiassa sisäministeriön virkamiehiä vastaan. Magnitskia syytettiin veropetoksesta heti tämän jälkeen ja hänet pidätettiin samojen virkamiesten toimesta, joita vastaan hän todisti.

Venäjän presidentin alainen ihmisoikeusneuvosto katsoi, että Magnitskin pahoinpitely tutkintavankeudessa johti kuolemaan ja, että häntä vastaan nostetut syytteet veropetoksista olivat alun perin tekaistuja. Magnitskin työnantaja Hermitage Capital on myös julkaissut tapauksen jälkeen oman näkemyksensä tapahtumin kulusta ja tuli samaan tulokseen kuin ihmisoikeusneuvosto.

Ulkoinen paine sai Venäjän avaamaan tutkimuksen uudelleen, mutta syytettynä on tällä hetkellä vain vankilan lääkäri ja häntäkin syytetään laiminlyönnistä. Huolimatta ihmisoikeusneuvoston tulkinnasta, Venäjän virallisen kannan mukaan Magnitski kuoli hoidon puutteeseen ja häntä tullaan todennäköisesti syyttämään veropetoksesta kuolemansa jälkeen.

Venäjän toimettomuuden vuoksi useat maat ovat ryhtyneet toimeen jäädyttääkseen Magnitskin kuolemaan liittyneiden virkamiesten ulkomaisia varoja, ja asettaakseen maahanpääsykieltoja.

Tähän mennessä Yhdysvallat ja Hollanti ovat asettaneet asiaan sekaantuneet virkamiehet matkustuskieltoon. Euroopan parlamentti on antanut kahdesti EU:n jäsenmaille suosituksen jäädyttää osallisten virkamiesten varat ja asettaa EU:n laajuinen matkustuskielto. Samoihin toimenpiteisiin kehotti myös ETYJ:n yleiskokous julkilausumassaan heinäkuussa 2012.

Sergei Magnitskin kohtalo on vakava osoitus ihmisoikeuksien huonosta tilasta Venäjällä.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten valtioneuvosto suhtautuu euroopan yhteistyöelimien kehotuksiin viisumikiellosta ja varojen jäädyttämisestä, ja

mihin toimenpiteisiin Suomessa ryhdytään asian johdosta?

KK 667/2012 vp — Pia Kauma /kok ym.

Helsingissä 11 päivänä syyskuuta 2012

Pia Kauma /kok
Kimmo Sasi /kok
Ilkka Kantola /sd
Tuija Brax /vihr
Kimmo Kivelä /ps
Lea Mäkipää /ps
Markus Lohi /kesk
Sauli Ahvenjärvi /kd

Tarja Filatov /sd
Anna Kontula /vas
Johannes Koskinen /sd
Elisabeth Naucclér /r
Outi Mäkelä /kok
Anne-Mari Virolainen /kok
Jukka Kopra /kok
Antti Kaikkonen /kesk

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitaneet asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Pia Kauman /kok ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 667/2012 vp:

Miten valtioneuvosto suhtautuu euroopan yhteistyöelimien kehotuksiin viisumikiellosta ja varojen jäädyttämisestä, ja

mihin toimenpiteisiin Suomessa ryhdytään asian johdosta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Valtioneuvosto on tietoinen marraskuussa 2009 tutkintavankeudessa kuolleen asianajaja Sergei Magnitskin tapauksesta ja siihen liittyvistä käänteistä. Tapaus on herättänyt paljon huomiota ja sen puutteellista tutkintaa on sekä Suomessa että kansainvälisesti kritisoitu. Magnitskin tapaus on vakava ja se on noussut symboloimaan epäkohdita ihmisoikeuksien ja oikeusvaltion tilassa Venäjällä, kuten tutkintavankeuden olosuhteet, rikoksiin syyllistyneiden rankaisemattomuus, oikeudenkäynnin pituus ja korruptio.

Ulkoasiainministeriö ja Venäjällä toimivat edustustomme seuraavat tarkkaan Venäjän ihmisoikeustilannetta ja oikeusvaltiokehitystä. Edustustomme ovat seuranneet tiiviisti ko. tapauksen käsittelyä ja siihen liittyvää julkista keskustelua. Aiheesta on keskusteltu myös muiden EU-maiden ja Euroopan unionin ulkosuhdehallinnon kanssa. Juuri kansainvälinen huomio sai Venäjän avaamaan tapauksen tutkimisen uudelleen. Magnitskin tapauksen perusteellinen tutkinta on syytä saada päätökseen mahdollisimman pian, ja syyllisiä on rankaistava.

EU on ilmaissut useissa eri yhteyksissä Venäjän kanssa vakavan huolensa siitä, ettei asiassa ole edistytty. EU korostaa perusteellisen tutkinnan pikaista loppuunsaattamista ja syyllisten rankaisemista sekä postuumisti aloitetun oikeusprosessin keskeyttämistä. Asia on hiljattain otettu esille muun muassa 20.7.2012 viimeisimmässä EU:n ja Venäjän välisessä ihmisoikeuksia käsittelevässä kokouksessa, unionin korkean edustajan Catherine Ashtonin lausunnossa 14.6.2012 sekä Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan Herman van Rompuyn kirjeessä presidentti Medvedille 18.4.2012.

Valtioneuvosto on huomionut Euroopan parlamentin ja ETYJ:in kehotukset viisumikiellon asettamisesta ja varojen jäädyttämisestä. Euroopan yhteistyöelimillä on tärkeä rooli ihmisoikeuksien ja demokratian maailmanlaajuisissa edistämisisä, ja Suomi tekee järjestelmällistä yhteistyötä niiden kanssa.

Jotkin EU-jäsenmaat ovat tutkineet mahdollisuuksia asettaa rajoittavia ja kohdennettuja toimenpiteitä Magnitskin tapaukseen liittyen, mutta asiasta ei ole käyty keskustelua ulkoasiainneuvostossa, eikä virallista ehdotusta toimenpiteistä ole tehty. Rajoittavien toimenpiteiden asettamisesta neuvoston pitäisi päättää yksimielisesti. EU:lla tulee olla yhtenäiset periaatteet suhteissa Venäjään ja muihinkin toimijoihin.

Yksittäistapausten — kuten Sergei Magnitskin tapauksen — selvittäminen on merkittävää, mutta tärkeää on myös pyrkiä ratkaisemaan rakenteellisia ongelmia niiden takana. Suomi on toiminut asiassa aktiivisesti, muun muassa nostamalla ihmisoikeuskysymykset ja Venäjän kansalaisyhteiskunnan tilan esille säännöllisesti kahdenvälisissä korkean tason tapaamisissa. Venäjällä toimivien edustustojemme virkamiehet pitä-

vät säännöllisesti yhteyttä sekä venäläisiin viranomaisiin että kansalaisyhteiskunnan toimijoihin. Ulkoasiainministeriö ja edustustomme seuraavat

jatkossakin aktiivisesti Magnitskin tapauksen kehittymistä sekä laajemmin oikeusvaltioperiaatteen toteutumista Venäjällä.

Helsingissä 1 päivänä lokakuuta 2012

Ulkoasiainministeri Erkki Tuomioja

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 667/2012 rd undertecknat av riksdagsledamot Pia Kauma /saml m.fl.:

Hur ställer sig statsrådet till europeiska samarbetsorgans uppmaningar om visumförbud och om frysning av tillgångar och

vilka åtgärder ämnar regeringen vidta i Finland på grund av saken?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Statsrådet är medvetet om fallet med advokat Sergej Magnitskij som avled i häktet 2009 och om de vändningar som saken har tagit. Fallet har väckt mycket uppmärksamhet och den bristfälliga undersökningen har kritiserats såväl i Finland som på annat håll i världen. Fallet Magnitskij är allvarligt och har kommit att symbolisera missförhållanden när det gäller de mänskliga rättigheterna och rättsstatsprinciperna i Ryssland med avseende på bland annat häktades villkor, strafffrihet trots skuld, rättegångens längd och korrup­tion.

Utrikesministeriet och Finlands beskickningar i Ryssland följer noggrant människorättssituationen i landet och hur det utvecklas som rättsstat. Våra beskickningar har intensivt bevakat behandlingen av fallet och den offentliga debatten kring det. Saken har också tagits upp med andra EU-länder och inom Europeiska utrikestjänsten. Ryssland inledde nya undersökningar i fallet uttryckligen sedan det uppmärksammats internationellt. En grundlig utredning av fallet Magnit-

skij måste slutföras så snart som möjligt och de skyldiga måste bestraffas.

EU har i flera kontakter med Ryssland gett uttryck för sin djupa oro över att inga framsteg gjorts i ärendet. EU framhåller vikten av att undersökningarna slutförs i snabb takt, att de skyldiga bestraffas och den postumt inledda rättsprocessen avbryts. Frågan har lyfts fram bl.a. vid det senaste mötet mellan EU och Ryssland om mänskliga rättigheter den 20 juli 2012, i unionens höga representant Catherine Ashton's yttrande den 14 juni 2012 och i ett brev den 18 april 2012 från rådets ordförande Herman van Rompuy till president Medvedev.

Statsrådet har noterat uppmaningarna från Europaparlamentet och OSSE beträffande visumförbud och frysning av tillgångar. Europeiska samarbetsorgan har en viktig roll för att främja mänskliga rättigheter och demokrati över hela världen och Finland har ett systematiskt samarbete med dem.

Vissa EU-länder har undersökt möjligheterna till begränsande och riktade åtgärder med anledning av fallet Magnitskij, men frågan har inte diskuterats i utrikesrådet och inga officiella förslag har lagts fram. Rådet bör vara enhälligt i sitt eventuella beslut om begränsande åtgärder. EU bör ha samordnade principer såväl i förhållande till Ryssland som till övriga aktörer.

Det är viktigt att enskilda fall — såsom fallet Sergej Magnitskij — blir utredda men det är också viktigt att försöka lösa de bakomliggande strukturella problemen. Finland har agerat aktivt i ärendet bland annat genom att regelbundet vid bilaterala möten på hög nivå lyfta upp frågor om de mänskliga rättigheterna och det civila samhället i Ryssland. Tjänstemän vid våra beskickningar håller regelbunden kontakt både med ryska

myndigheter och med aktörer i det civila samhället. Utrikesministeriet och våra beskickningar kommer också i fortsättningen att aktivt följa ut-

vecklingen i fallet Magnitskij och dessutom i vidare bemärkelse hur rättsstatsprinciperna förverkligas i Ryssland.

Helsingfors den 1 oktober 2012

Utrikesminister Erkki Tuomioja